

– *Walked out of dormitory (C. 174) –...і тихенько вийшов зі спальні (C. 155)*. Англійському «dormitory» відповідає український «гуртожиток» або «спільна спальня у гуртожитку». Слово «спальня» – «кімната для снання» – втрачає конотацію спільності, згуртованості.

Слід відзначити й наявність у перекладеному тексті елементів коментаря для передачі англійських реалій. Наприклад, речення «*Professor Lupin gave this eight out of ten? I wouldn't have given it three (C. 172)*» було перекладено українською таким чином «*Професор Люпин поставив за це вісім балів з десяти? Це й на трійку не тягне (C. 154)*». У тексті перекладу з'явилося слово «бал», відсутнє в оригіналі, адже дослівний переклад «вісім з десяти», що відображає типову для англійців бально-тестову систему оцінювання в школі, має такий відповідник в МКС українців.

Синтетичний характер української мови уможливило появу таких слів, як «жахіття», «Криволапик» (*Kim Krivolapik (C. 155) – Crookshanks (C. 174)*), що несуть додаткове емоційне навантаження: *That was the scariest thing I've ever seen in my life (C. 179) – Я ще ніколи не бачив такого жахіття (C. 159)*.

Таким чином, можна констатувати, що для перекладу важливою є не лише передача змістового наповнення твору, а і його соціокультурних конотацій, тобто мовної картини світу соціуму. Невідповідність в перекладі призводить до часткових невідповідностей між представленням світу в оригінальному та перекладному текстах.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Англо-український словник: У 2 т. / Склав М.І.Балла. – К.: Освіта, 1996. – Т.1. – 752 с.
2. Бондаренко О.С. «І назвав чоловік ім'я своїй жінці: Єва...»: ЧОЛОВІК і ЖІНКА у дзеркалі мовних культур. – Кіровоград: ТОВ «Імекс-ЛТД». – 2008. – 160 с
3. Голубовська О. І. Етноспецифічні константи мовної свідомості: Автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10. 02. 15. – К. : КНУ, 2004. – 38 с.
4. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. – Москва: Гнозис, 2004. – 390 с
5. Лисиченко Л. А. Структура мовної картини світу // Мовознавство. – 2004. – № 5-6. – С. 36
6. Роулінг Дж. К. Гаррі Потер і в'язень Азкабану / Перекл. Віктора Морозова за ред. Івана Малковича. – Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2002. – 412 с.
7. Савицька Л.В. Реалізація концепту «Хитрість» у російській мові і народній казці: Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.02. – Харків, 2007. – 20 с.
8. Чередниченко О. І. Про мову і переклад. – К. : Либідь, 2007. – 248 с.
9. Rowling J.K. Harry Potter and the Prisoner of the Azkaban. – New York: Scolastic Press, 1999. – 425 p.
10. The Longman Dictionary of Contemporary English. – Fifth Edition. – Italy: La Tipografica Varese, 2005.– 1950 p.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Ганна Волчанська – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови КДПУ ім. В.Винниченка.

Наукові інтереси: лінгвістика тексту.

Олена Волчанська – студентка ІV курсу факультету іноземних мов КДПУ ім. В. Винниченка.

Наукові інтереси: українська та англійська мовні картини світу.

ЕТАПИ ДІАХРОНІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРМІНУ «ЕТИКЕТ»

Інна ВОРОТНІКОВА (Горлівка, Україна)

Зазначено з французької в інші європейські мови слово “етикет” має голландське походження. У ході тривалого культурно-історичного розвитку слово “етикет” еволюціонувало у бік розширення своїх семантичних меж, набуваючи нових значень: спочатку виникло значення слова “етикетка” і лише згодом “етикет” як “етикет, церемоніал”, “правила ввічливої поведінки”.

The word “etiquette” borrowed from the French language into other European languages has the Dutch origin. In the course of the long cultural and historical development the word “etiquette” evolved into the broadening of its semantic borders, getting acquiring new meanings: the first new meaning which appeared was “label” and only as the time passed – “etiquette” as “ceremony”, “rules for polite behavior”.

Серед дослідників немає єдності у підході щодо трактування генези терміну “етикет”. У науковій літературі з цього приводу виокремлюються дві точки зору. Відповідно до першої, яка висувається М.О. Надель-Червінською і П.П. Червінським, *етикет* походить від грецького *ethos*, що означає “звичка, звичай, мати звичай” [4]. Відповідно до другої, представленій дослідником І.Г. Добродомовим, це слово має французьке походження [1: 129].

Наукова невизначеність етимологічних засад зазначеного терміну спонукала нас звернутися до аналізу різномовних лексикографічних джерел. Детальне вивчення даних етимологічних словників низки європейських мов дозволяє припустити, що слово *етикет*

має голландське коріння, про що свідчить походження його генетичного прообразу – французького іменника *etiquette*, у давньофранцузькій – *estiquette*.

Останній походить від давньофранцузького дієслова *estiquer (estiquier)* “прикріплювати”, утвореного наприкінці XIV століття (у словниках зафіксовано 1387 роком) саме від середньоголландського дієслова *stikken* “приколювати”, яке, в свою чергу, є похідним від *stēken* “втикати; штовхати” (голландське *steken* “втикати”), спорідненого з давньоверхньонімецьким *stehhan* (нововерхньонімецьке *stechen*) [8: 173].

Аналіз словникових статей дає підстави для висунування припущення про те, що етимологічно термін “етикет” має два вихідних значення: 1) “ярлик”, “етикетка”, “надпис” та 2) “церемоніал”, “етикет”, на основі яких розвинулись додаткові семи.

Звернімося тепер до більш детального розгляду еволюції цих значень.

Спираючись на наявні у словниках дані, можемо стверджувати, що слово *étiquette* занурюється своїм корінням у давню історію й походить від первісного “штифтик”, “шпеник” для прикріплення папірця” (зафіксовано 1387 роком) [14: 230; 20: 281; 8: 173] або “мітка (бирка, записка), що прикріплювалась до уткнутого у землю стовпа” [20: 281].

Важливо при цьому звернути увагу й на факт існування дещо іншого трактування. Так, за даними словника “*Merveilles et secrets de la langue Française*”, народжене наприкінці XIV століття аналізоване слово спочатку позначало стовп, що був вбитий у землю й слугував певною ціллю, орієнтиром під час гри [19: 144]. Зважаючи на те, що деякі стовпи мали написи, слово *étiquette* стало вживатись у значенні “мітка (бирка), закріплена на стовпі”, а з середини XVI століття (приблизно з 1549 року) [17: 655] узвичаїлося в юридичній практиці зі значенням “папірець з написом на судовій справі” [14: 230; 20: 281; 8: 173], “бирка з написом, прикріплена на мішечку з судовими доказами” [14: 230; 20: 281], або “невелика бирка, дощечка з написом, що прикріплялась на мішечку з процесуальними документами, на яких зазначали прізвища адвоката, позивача та прокурора” [17: 655].

З цими значеннями слово *étiquette* функціонувало до XVIII століття, що власне знаменувало новий етап у розвитку його семантики. З початку XIX століття (з 1802 року) воно набуває ще й інших значень у юридичній сфері: “записка з переліком або списком свідків процесу” [14: 230; 20: 281], “записки, що містять списки свідків” (*étiquet*), звідки походить його сучасне тлумачення “маленька табличка, яку поміщають на предмети, щоб їх упізнати” [14: 230].

Проте вже у XVI столітті, як фіксують словники – приблизно з 1580 року [17: 655], слово *étiquette* виходить за межі виключно юридичного ужитку й поширюється на інші сфери життя зі значенням “маленький шматочок паперу, картонки або тканини, як правило, прямокутної форми, який фіксується (приколюється) на предметі для вказівки особливих відомостей про нього: природи, призначення, категорії чи виду, номера, ціни і т. і.” [12: 471]. Звідси розвиваються варіанти цього значення, як, наприклад, у торгівельній справі – “маленький папірець, невелика табличка, ярличок, що вказує на призначення вмісту, а також вартість та якісні характеристики товару (з вказівкою назви, ціни і т. і.)” (етикетка у форматі інструкції) [17: 655; 11: 466; 6: 769], або “записка, листок паперу, який наклеюється на коробки, тюки, багажні вантажі і т. і., на якому зазначається адреса одержувача” [9: 317]; у фармакології й парфумерії – “листок паперу, що наклеюється на флакони, пляшки і т. і., з назвою і характеристиками вмісту” [9: 317].

Отже, внаслідок розширення значення *étiquette* стало позначати “маленький папірець з написом, закріплений на предметі”, який містить інформацію про його певні сутнісні характеристики, що виявилось наступним вагомим кроком на шляху здобуття аналізованим словом його сучасного семантичного обсягу.

У ході культурно-історичного розвитку на основі значення “папірець з написом” формується більш вузьке значення – “записка з позначенням послідовності протікання церемоніальних дій (згідно з картками, розташованими у порядку придворних рангів)” [14: 230], адже у XVIII столітті деякі з етикеток, що використовувались у палаці, містили вказівку на певний порядок, послідовність виконуваних дій. Звідси виникає переносне значення “церемоніал, етикет” [14: 230; 8: 173; 20: 281; 6: 769]. Це значення існує й дотепер, адже вимог церемоніалу, як певного протоколу, правил поведінки, зумовлених звичаями,

обов'язково дотримуються й нині при монаршому дворі, на офіційних прийомах і публічних урочистих заходах [11: 466; 10: 279].

Виходячи з викладеного, можна з упевненістю стверджувати, що саме з цього моменту розпочинається розгалуження семантики слова *étiquette* у напрямку перетворення моносемантичного слова на полісемант, значення якого в аналізованих європейських мовах вступають у певні парадигматичні відносини – полісемії, синонімії та омонімії.

Відносно обсягу вживання аналізованого слова слід також зауважити, що, перш ніж стати надбанням багатьох мов і культур, слово *étiquette* узвичаїлося спочатку при французькому королівському дворі Людовіка XIV, за часи правління якого *етикетками* називалися паперові планшетки, що видавалися тим, хто бажав або був змушений з'явитися перед королем. На цих планшетах було прописане те, як людина повинна звертатися до короля, які рухи при цьому виконувати й як говорити, що свідчить про чітку тенденцію до систематизації наявних у суспільстві норм і правил.

Отже, в ужитку паризького двору конкретизація змісту цього слова відбувалася поступово. Спочатку, за даними етимологічного словника Фрідріха Клуге, воно мало значення “Zettel” “записка”, а з розвитком й удосконаленням церемоніальних дій значення збулося до “Zettel mit der Hofrangordnung” – “записка з позначенням ієрархії при монаршому дворі”, а пізніше – “Inbegriff der bei Hof geübten Förmlichkeiten” – “втілення (вказівка щодо) виконуваних при дворі формальностей” й “Zettel mit Hinweisen (auf das Hofzeremoniell)” – “записка з вказівками (стосовно церемоніальних дій при дворі)” [16: 176]. З огляду на це, етикетки при дворі французького короля можна вважати одними з перших документів, що зводили правила етикету до системи засобів нормативного регулювання міжособистісного спілкування.

Наявність спеціальної “етикетки”, яку носили представники вищих верств суспільства, дозволяла також легко розпізнавати собі подібних й перешкоджати вихідцям з низів проникненню до кола обраних. Щоб зберегти своє обличчя й не порушити “етикет”, кодекс норм і правил, який для простого народу був повністю незрозумілим і недоступним, монархи повинні були виконувати найчастіше суворо запрограмовані дії. У XVIII столітті етикет став практично єдиним сенсом життя і правом на існування європейських королівських домів. Цей кодекс, деякі правила якого сьогодні здаються іноді занадто абсурдними, був прямо-таки знахідкою для поетів та комедіантів, як презирливо писав найвизначніший мислитель французького Просвітництва Вольтер: «Етикет є розумом тих, у кого його немає».

Етикет, який буквально диктував привілейованій знаті норми їхньої поведінки у всіх життєвих ситуаціях, поступово перетворився на тягар, якому однак підкорилася більша частина придворного оточення. Для останнього етикет мав значення закону, порушення якого прирівнювалось до злочину.

З відходом з історичної арени абсолютної монархії в європейській культурі намітилися зміни й у стані культури поведінки: придворний етикет трансформується у світські пристойності, що відповідають демократичній республіканській владі. Упорядковані, зведені в непохитну систему, заздалегідь обговорені і прийняті дії втрачають обов'язковість. Культурна поведінка наповнюється універсальними прийомами, світ “претендує на звання авангарду цивілізації. Заради виконання цієї мети світські люди свято шанують умовності і правила гарного тону, намагаються бути в курсі хитросплетінь політики, носять елегантний одяг і, головне, пестують усі добутки людського розуму” [3: 408-409].

Втім, скрупульозно розроблений королівський етикет, який до деталей прописував хід життя при дворі, пережив століття. Установлені правила, що визначають місце кожного, яке він повинен займати при дворі короля згідно з соціальним рангом, пошануваннями, що надаються королю або отримуються від нього, поступово вийшли за межі королівського палацу, що сприяло поширенню нових уявлень про культуру міжособистісного спілкування. Необхідність дотримання загальноприйнятих норм поведінки не лише при дворі короля, а й у суспільстві, товаристві взагалі викликала до життя похідне значення слова *étiquette* – “правила поведінки” [21: 329; 9: 317; 2: 103].

У сучасному суспільстві під словосполученням “правила поведінки” розуміються правила хорошого тону, встановлені задля дотримання у суспільному й офіційному житті;

загальноприйняті правила пристойності; манери, встановлені нормами та звичаями [22: 782]; правила ввічливої поведінки у суспільстві або в окремій групі [18: 258], як, наприклад, серед представників певної професії (у галузі медицини або права) особливо по відношенню один до одного [22: 782].

Цікавим для нашого дослідження є той факт, що серед наявних значень спостерігається також інша окрема генетична лінія розбудови семантики аналізованого терміну – його переносне вживання. Етимологічний словник французької мови під редакцією Оскара Блоха відзначає спорідненість середньоголландського дієслова *stikken* з німецьким *sticken* (пор.: франкське *stikkjan*, німецьке *stikkan* “приколювати”) у значенні “broder”, що означає “вишивати”, а також переносно – “прикрашати” [14: 230] (пор.: *eine mit allerlei Anekdoten brodierte Erzählung* [15: 760]).

Французьке дієслово *broder* утворилось від германського *brodieren* “вишивати” й функціонує у сучасній французькій мові, у той час як німецька відмовилась від застарілого *brodieren* й послуговується дієсловом *sticken* [15].

Окрім того, спостерігається також певна варіативність стилістичного забарвлення слова. Так, у другій половині XIX століття (приблизно з 1870 року) стильова гама слова *étiquette* змінюється. З фамільярним забарвленням воно функціонує зі значенням “назва партії, до якої належить політик; назва, яка конкретизує політичні погляди”, а також “назва, що вказує на приналежність до тієї або іншої партії чи соціальної категорії, прошарку” [17: 655; 11: 466]: *Quelle est l'étiquette de votre nouveau sénateur?* – Якою є етикетка вашого нового сенатора? [12 : 471].

Як свідчать дані досліджуваних лексикографічних джерел, у французькій, іспанській та італійській мовах слово *étiquette* (фр.) / *etiqueta* (ісп.) вживається ще й у значенні “церемонії”, “манери (правила) поведінки окремих осіб у приватному житті” [12: 471; 10: 279; 5: 300]. Французька мова послуговується терміном *étiquette* також у сфері інформаційних технологій, де *етикеткою* називається особлива інструкція, яка вводиться у програму [17: 655].

Звертає на себе увагу й те, що варіативність семантики даного слова може досягатися ще й за рахунок модифікації його морфологічних показників. Так, у французькому кримінальному арго слово *étiquette*, вжите у множині – *étiquettes*, позначає “вуха”, як, наприклад, у кримінальних романах Сан-Антоніо – “вуха злегка відстовбурчені” [19: 144]. Однак цей окремий приклад, зафіксований на матеріалі французької мови, не дає підстав вважати зазначене певною тенденцією, що здатна поширюватись на інші європейські мови й бути прийнятною для них.

Ставши зразком для наслідування, церемоніал французького двору, як і слово, що його позначає, поступово проникло в культуру і мову багатьох країн Європи. У російську мову слово *етикет* у значенні “правила звертання при дворі, уточнене звертання”, “церемоніал” увійшло на початку XX століття.

Ще на початку XX століття слово *етикет* могло позначати у російській мові “ярлик, що наклеюється на пляшки” та “обгортки товарів, з позначенням назви фірми, торговця й виробника”, проте це значення закріпилось все ж за словом *етикетка* [1: 129], що, на наш погляд, свідчить про остаточну визначеність даних поняттєвих меж російськомовною картиною світу.

За даними етимологічного словника М. Фасмера [7: 523], слово *етикетка* потрапило у російську мову або через німецьку *Etikett* (з 1836 року) або безпосередньо з французької *étiquette* [13: 299], а вже в український культурний простір слово *етикет* увійшло шляхом запозичення через російську і польську мови з французької [8: 173].

Що стосується появи цього слова у Німеччині, то тут зафіксовано навіть точну дату – 26 листопада 1701 року, коли в одному з баварських генеральських мандатів було вжито у медичному контексті слово-компонент *Arznei-Etiquetten* “написи на медикаментах”, тобто “етикетки з назвами ліків” [16]. Німецькомовні словники постулюють також голландське коріння слова *етикет*, французька ж мова зазначається як джерело запозичення аналізованого слова у німецьку.

Вивчення лексикографічних даних дозволяє стверджувати, що у німецькій мові існують дві омонімічні лексеми жіночого роду – *die Etikette* та дві синонімічні лексеми – *die Etikette* й *das Etikett*, які мають певні стилістичні обмеження. Щодо лексем-омонімів, то одна з них, за даними словників, функціонує в австрійському й швейцарському варіантах німецької мови у значенні “Markierung” “позначка” або “Etikett” “етикетка” й характеризується як застаріла, інша ж не має подібних обмежень і, навпаки, є широко вживаною у сучасному варіанті літературної німецької мови зі значенням “етикет” – “Gesamtheit der herkömmlichen Regeln, die gesellschaftliche Umgangsformen vorschreiben”, тобто “сукупність вироблених традицією правил, що диктують форми поведінки у суспільстві” [15].

Синонімічні ж відносини зазначених вище лексем *die Etikette*, вживаній у згаданих національних варіантах німецької мови, й *das Etikett*, що стосується їх семантичного обсягу, свідчать на користь останньої, стилістично нейтральної лексеми, значення якої перегукується зі значенням “етикетка”, тобто “табличка з вказівками (з ціною або іншими характеристиками), що наклеюється або чіпляється (на предметах, товарах)”. Переосмислення значення слова *das Etikett* сприяло виникненню додаткового семантико-стилістичного забарвлення. Так, у переносному сенсі лексема вживається з негативною конотацією, наприклад, у контексті “einer Sache ein Etikett aufkleben” “приклеювати етикетку до певної справи”, а також зі здебільшого пейоративним значенням – “наклеювати на когонебудь ярлик” “jmdn. od. etw. mit einem Etikett versehen”, тобто (легковажно, необачно) зараховувати до певної категорії, необгрунтовано проголошувати (публічно визнавати) когочо-небудь ким- /чим-небудь” [15].

Отже, проведений діахронічний аналіз дозволяє констатувати, що першим виникло значення слова *етикетка* і лише згодом – через чотири століття (у XVIII столітті) – *етикет*. Обидва значення – *етикетка* та *етикет* – існують і в сучасних європейських мовах і втілюються у одній (болгарська, чеська, італійська, іспанська) або двох лексемах (як, наприклад, в українській, російській, білоруській, польській, англійській, німецькій, французькій мовах). У результаті нами встановлено, що в ході тривалого культурно-історичного розвитку слово *етикет* еволюціонувало у бік розширення своїх семантичних меж, набуваючи нових значень. Ступінь розвиненості семантичної структури аналізованого слова дозволяє кваліфікувати його як полісемант.

Підсумовуючи результати нашого дослідження, можна з усією впевненістю стверджувати, що запозичене з французької в інші європейські мови слово “етикет” має давню історію й походить від голландського іменника *sticke*, що первісно означав “кілочок” чи “шпеник”, до якого прив’язувався папірець з назвою товару. Пізніше цю назву успадкував й сам папірець з написом: на підставі значення “напис” розвинулося більш вузьке значення – “записка з позначенням послідовності протікання церемоніальних дій” й далі – “церемоніал”. Тривала дискурсивна практика сприяла тому, що згодом у багатьох мовах узвичаїлися обидва значення аналізованого слова – “етикетка, ярлик, надпис” та “етикет, церемоніал”.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Добродомов И.Г. Этика и этикет // Русская речь. – 1988. – № 4. – С. 129.
2. Ковалев В.Ф., Красова Г.А. Краткий итальянско-русский и русско-итальянский словарь. – М.: Рус. яз., 1991. – С. 103.
3. Мартен-Фюжье А. Элегантная жизнь, или как возник «весь Париж», 1815 – 1848: Пер. с фр. – М.: Изд-во им. Сабашниковых, 1998. – С. 408 – 409.
4. Надель-Червинская М.А., Червинский П.П. Большой толковый словарь иностранных слов: В 3 т. – Ростов-на-Дону. – 1995. – Т. 3.
5. Скворцова Н.А., Майзель Б.Н. Итальянско-русский словарь. 55000 слов. – Изд.2-е. – М.: «Советская энциклопедия», 1972. – С. 300.
6. Словарь русского языка. В 4-х т. / АН СССР, Ин-т рус. яз.; Под ред. А.П. Евгеньевой. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Русский язык, 1984. – Т. 4. – С. 769.
7. Фасмер М. Этимологический словарь русского языка. В 4-х т. Т. 4. / Пер. с нем. и доп. О.Н. Трубачева. – 2-е изд., стер. – М.: Прогресс, 1987. – С. 523.
8. Этимологический словарь украинского языка в семи томах. Том 2. / АН Украинской ССР; Институт языковедения им. А.А. Потебни. – К.: Наукова думка, 1985. – С.173.
9. Cervantes Diccionario Manual de la Lengua Española. – Tomo I. – F. Alvero Francés. – Editorial Pueblo Educación, 1976. – P. 317.
10. Diccionario ilustrado de la Lengua Española: Aristos. – Editorial Científico – TÉCNICA, 1985. – P. 279.
11. Dictionnaire du français contemporain / Jean Dubois. – Paris: Librairie Larousse, 1966. – P. 466.
12. Dictionnaire du français vivant / Maurice Davau, Marcel Cohen, Maurice Lallemand. – Paris, Bruxelles, Montréal: Bordas, 1972. – P. 471.

13. Dictionnaire étymologique de la langue française / Albert Dauzat. – Paris: Librairie Larousse, 1938. IV. – P. 299.
14. Dictionnaire étymologique de la langue française / Oskar Bloch, W. von Wartburg. – Paris: Presses universitaires de France, 1950. – P. 230.
15. Duden. Das große Wörterbuch der deutschen Sprache in sechs Bänden. – Zürich, 1977 – 1981. – B. 2. – S. 760.
16. Kluge F. Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache. – 21. unveränderte Auflage. – Berlin, New York: Walter de Gruyter, 1975. – S. 176.
17. Lexis dictionnaire de la langue française. – Paris : Librairie Larousse, 1975. – P. 655.
18. Longman Dictionary of American English. – Addison Wesley Longman Limited, Second edition, 1997. – P. 258.
19. Merveilles et secrets de la langue Française. Sélection du Reader's Digest, S.A., Paris, Bruxelles, Montréal, Zurich. – 2000. – P. 144.
20. Nouveau dictionnaire étymologique et historique / Albert Dauzat, Jean Dubois, Henri Mitterrand. – Paris: Librairie Larousse, 1964. – P. 281.
21. The Oxford Dictionary of English Etymology /Ed. By C.T. Onions. – Oxford: University Press, 1985. – P. 329.
22. Webster's Third New International Dictionary of the English language. – USA, 1981. – P. 782.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Інна Воротнікова – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри німецької мови Горлівського державного педагогічного інституту іноземних мов.

Наукові інтереси: лінгвокультурологія, соціолінгвістика, теорія комунікації.

ФУНКЦІОНУВАННЯ НОВИХ СТАЛИХ СПЛУК СЛІВ ІЗ КОМПОНЕНТОМ “SYNDROME” НА ПОЗНАЧЕННЯ СЕРЬОЗНИХ ХВОРОБ (на матеріалі сучасної англійської мови)

Вікторія ВОСТРЕЦОВА (Горлівка, Україна)

У статті розглянуто нові сталі сполуки слів із ключовим компонентом „syndrome” на позначення серйозних хвороб, подано класифікацію досліджуваних одиниць, виведено їх значення та підібрано еквіваленти в українській мові.

The article deals with new “syndrome” word combinations used to describe serious diseases. The author gives classification of the units under analysis, their meaning, and the Ukrainian equivalents.

В останні роки зростає інтерес до проблеми зв'язку мови та когнітивних процесів. Увагу лінгвістів продовжують привертати питання, пов'язані з тим, як співвідносяться ті чи інші структури знання, що формуються у свідомості людини на основі пізнання дійсності, зі значенням мовних одиниць..., які ці знання передають або активізують [1: 182]. Необхідно зазначити, що у процесі пізнання людиною дійсності безпосередню роль відіграє неологічна номінація, зокрема лексична та фразеологічна.

Незважаючи на те, що дослідженню неологічної номінації приділяється багато уваги в роботах як вітчизняних так і закордонних лінгвістів (В.І. Заботкіна, Ю.А. Зацний, О.Л. Клименко, Л.В. Черепанова та ін.), вона потребує подальшого вивчення, тому що неологічна номінація віддзеркалює новий досвід англоспільства. Кожний новий етап у розвитку суспільства супроводжується виникненням нових реалій та явищ, що зрештою призводить до вироблення нових поглядів на дійсність. Новий тип світосприйняття потребує нових концептів, виражених у мовній формі [2: 440].

Мета нашої статті полягає в дослідженні функціонування нових сталих сплук слів із компонентом “syndrome” в сучасній англійській мові.

Первинне розуміння компонента “syndrome” зазвичай обмежується поняттям “сукупність симптомів”. Проведений нами аналіз нових утворень із вказаним вище ключовим словом, дає право стверджувати, що в сучасному розумінні це поняття має набагато ширше значення. Необхідно відзначити, що велику групу неологізмів із словом “syndrome” становлять словосполучення, утворені для позначення серйозних хвороб. Деякі з цих хвороб можуть мати летальні наслідки. Цю групу неологізмів ми класифікували таким чином: 1) дитячі хвороби; 2) хвороби дорослих (які у свою чергу можна поділити на суто чоловічі, суто жіночі та ті, які зустрічаються у людей будь-якої статі); 3) хвороби, які зустрічаються як у дітей, так і у дорослих.

Прикладами стійких новоутворень першої групи можуть бути: *shaken baby syndrome* (дитячий синдром струшування – дитячі мозкові травми, спричинені надмірним коливанням новонароджених), *sudden infant death syndrome (SIDS)* або *cot death syndrome* (неочікувана смерть дитини віком до одного року, причину якої лікарі не можуть пояснити).